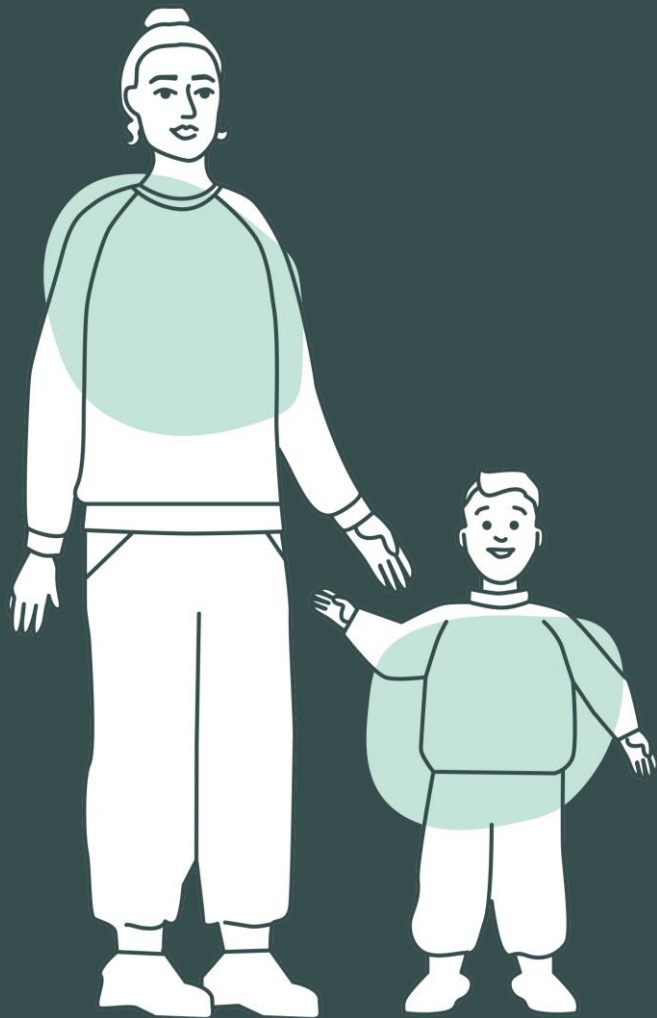

HYVIL

Lastensuojelutunti

Lastensuojelun kiinnostavien kysymysten parissa Annika Korpela, Tapio Rätty, Sami Uotinen ja Aila Puustinen-Korhonen.

Hyvinvointialueyhtiö Hyvil Oy:n ja eduskunnan oikeusasiamiehen yhdessä toteuttama palvelu hyvinvointialueille lastensuojelun tueksi.

Lastensuojelutunti 17.3.2025 klo 12-13.

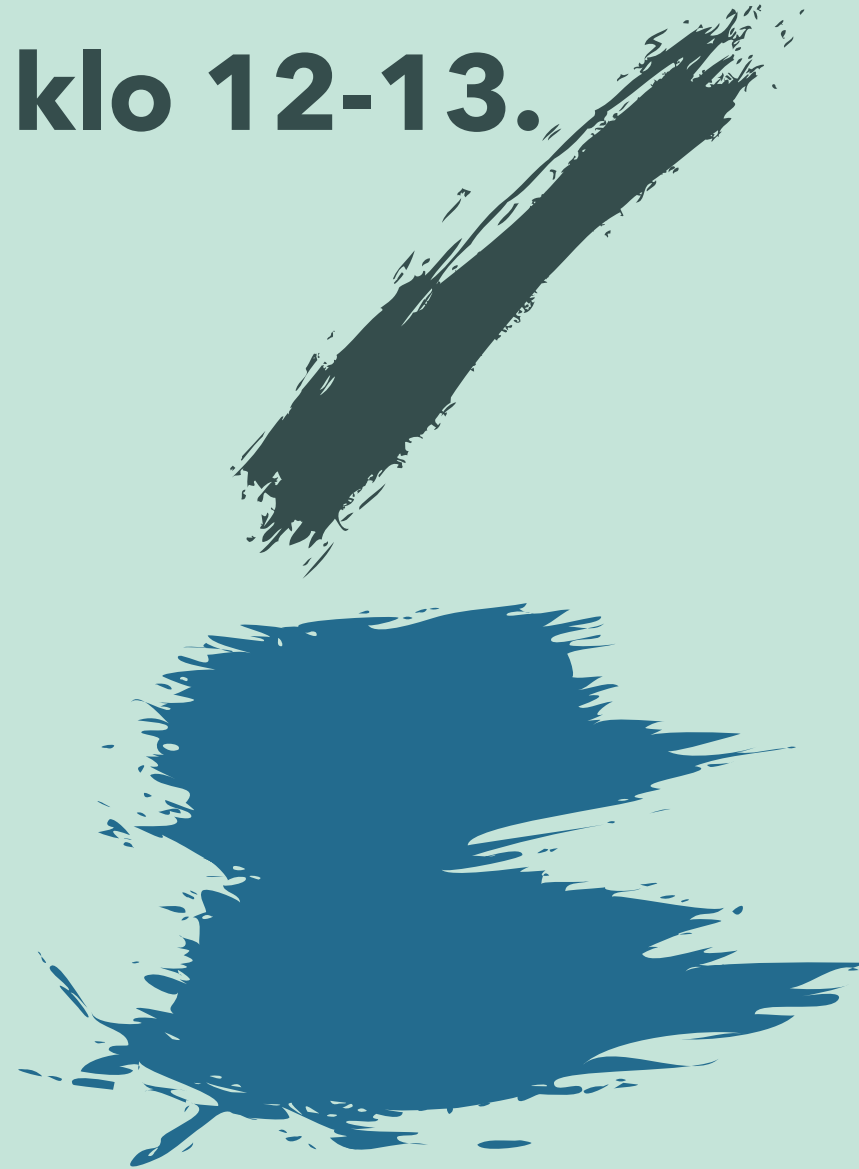
**Miksi lapsia joutuu ns. väärin
sijoituspaikkoihin puuttuvien palvelujen
vuoksi? Paikkaako lastensuojelu puuttuvia
palveluja?**

Mitä asialle olisi tehtävissä?

**Mitä keinoja löytyisi sijaishuollon
kustannusten hillintää?**

**YLE uutisoi aiheesta 5.3.2025: Silja, 16,
yritti tappaa itsensä - nyt hän on väärässä
paikassa, ja niin ovat sadat muutkin |
Kotimaa | Yle**

**Vieraana lastensuojelutunnilla jutun tehnyt
YLE Uutisten toimittaja Satu Krautsuk.**

HYVIL

YLE: Tällaista osastohoitoa alaikäisille on tarjolla

Yle kysyi hyvinvointialueilta, miten hyvää hoitoa ne pystyvät tarjoamaan nuorille mielenterveyspotilaille ja onko alaikäisille riittävästi paikkoja psykiatrisilla osastoilla.

Kysely lähetettiin kaikille manner-Suomen 20 hyvinvointialueelle sekä HUSiin. Vastaukset saatiin 15 alueelta.

- Vastauksista käy ilmi, että psykiatrisilla osastoilla on hyvinvointialueen koosta riippumatta nuorille useimmiten noin kymmenen paikkaa, jotka painottuvat lyhytaikaiseen hoitoon.
- Joillakin alueilla ei ole tarjolla lainkaan pitkäaikaista hoitoa laitoksessa, vaan nuoret sijoitetaan lastensuojelun yksiköihin.
- Useilla alueilla ei nähdä tarvetta erotella psykiatrisen hoidon palveluita ja lastensuojelua toisistaan, koska yleensä on tarvetta molemmille.
- Ajatus on, että kaikki alaikäiset, jotka eivät mielenterveyshaasteiden vuoksi pärjää kotona, ovat aina lastensuojelun tarpeessa.
- Mielenterveyspalveluita lastensuojeluyksiköissä on tarjolla vaihtelevasti.

Mitä palveluja tarvittaisiin sijaishuollon häiriökysynnän taittamiseksi

Kyselyyn vastanneet hv-alueet (7 kpl):

Lasten- ja nuorisopsykiatrian hoitovalikon tulisi olla monipuolinen:

- Kotiin jalkautuvaa ja riittävän intensiivistä hoitotyötä erilaisiin lasten psykiatrisiin häiriöihin.
- Integroidut jalkautuvaa työtekevät työntekijät lastensuojelun kanssa silloin, kun lastensuojelun tarvetta on samanaikaisesti.
- Välimuotoisia palveluja osastohoidon ja avohoidon välille, kuten päiväosastoja ja kotisairaala myös psyykkisten häiriöiden hoitomuodoksi.
- Kodinomaisia pitkäaikaisia osastopaikkoja riittävästi, samoin intervalliosastopaikkoja.
- Lastensuojelun arvioin mukaan erityisesti välimuotoisia erikoissairaanhoidon intensiivisiä palveluita kehittämällä ja laajentamalla voitaisiin vähentää psyykkisistä häiriöistä kärsivien lasten päätymistä sijaishuoltoon.

Valtakunnallinen arvio

- THL kysyi kyselyllä keväällä 2024 hyvinvointialueiden tilannetietoja vuoden 2023 osalta. Vastaus saatiin kaikilta hyvinvointialueilta Ahvenanmaata lukuun ottamatta.

Taulukko 1. Hyvinvointialueilla olevien psykiatrian ympärivuorokautisten osastojen ja paikkojen määrät ikäryhmittäin ja osastotyypeittäin

Ikäryhmä	Päivystys			Elektiivinen			Kuntoutus			Ympärivuorokautinen yhteensä		
	Osastot	Paikat	Paikkaa per osasto	Osastot	Paikat	Paikkaa per osasto	Osastot	Paikat	Paikkaa per osasto	Osastot	Paikat	Paikkaa per osasto
Lapset	9	81	9	7	50	7,1	0	0	0	15	131	8,7
Nuoret	20	200	10	7	68	9,7	1	11	11	28	279	10,0

Lähde: Työpaperi 49/2024. Outi Linnaranta. Psykiatrian sairaalapaikkojen määrä on vakiintumassa – paikkatilanne vuonna 2023. THL.

Taulukko 2. Hyvinvointialueilla olevat muut kuin ympärivuorokautiset psykiatrian osastot ja paikkamäärät ikäryhmittäin ja osastotyypeittäin

	Päiväosasto			Viikko-osasto			Hybridiosasto			Yhteensä muita osastoja		
Ikäryhmä	Osas- tot	Pai- kat	Paikkaa per osasto	Osas- tot	Pai- kat	Paikkaa per osasto	Osas- tot	Pai- kat	Paikkaa per osasto	Osas- tot	Pai- kat	Paikkaa per osasto
Lapset	3	23	7,7	1	6	6	1	4	4	5	33	6,6
Nuoret	4	22	5,5	0	0	-	0	0	-	4	22	5,5

Hybridiosasto tarkoitti, että psykiatrian erikoislääkäri johti perusterveydenhuollon osastoa tai perusterveydenhuollon osasto ja psykiatrian poliklinikka toimivat samoissa tiloissa, jolloin psykiatrian osaaminen vahvisti perusterveydenhuollon henkilöstön toteuttamaa osastohoitoa. Hybridiosastoilla hoidettiin potilaita, joilla oli vakavaa itsetuhoisuutta tai mielenterveys- ja päihdeongelma.

Lähde: Työpaperi 49/2024. Outi Linnaranta. Psykiatrian sairaalapaikkojen määrä on vakiintumassa – paikkatilanne vuonna 2023. THL.

**Seitsemän
hyvinvointialuetta ehdotti
keinoja, joilla sijaishuollon
kasvavia kustannuksia
voitaisiin hillitä?**

Käyttökustannuksia, 1 000 euroa 2023

- Lastensuojelun laitos- ja perhehoidon käyttökustannukset: 1 146 881 e.
- **Vuonna 2008 käyttökustannukset olivat 549 947 e,**
 - **euromääräistä nousua vuoteen 2023 on 596 934 e.**
- Lastensuojelun sosiaalityön ja avohuollon tukitoimien ilman kodin ulkopuolista sijoitusta, käyttökustannukset: 503 610 e.
- Lasten- ja nuorisopsykiatrisen erikoissairaanhoidon käyttökustannukset: 338 566 e.
- Lapsiperheiden sosiaalityön ja -ohjauksen sekä varhaisen tuen palvelujen käyttökustannukset: 194 012 e.

Vaikuttaminen sijaishuollon markkinoihin

- "Lastensuojelulaitosten keskittyminen suurten hoivayritysten omistukseen on hyvin ongelmallista: kun suuret yhtiöt ostavat pieniä toimijoita pois, kustannuskehitystä hillitsevä kilpailu poistuu."
- "Sijaishuollon markkinaperusteisuus tulisi määritellä lainsäädännössä. Järjestämislakiin tulisi selkeästi määritellä, että mikä on hyvinvointialueen oman tuotannon osuus lastensuojelun sijaishuollon osalta."
- "Voisiko lainsäädännöllä asettaa rajoituksia markkinaosuuksille, katon vuorokausihinnoille, velvoittaa alalla toimivat yritykset ottamaan ja pitämään lapset, rajoittamaan irtisanomismahdollisuuksia jopa sakon uhalla ja kieltää usean paikan veloitukset yhden lapsen hoidosta tai EHO-jakson aikana?"
- "Erityisesti vaativahoitoisten lasten palveluiden tuottaminen pitäisi olla hyvinvointi-/YT-alueiden vastuulla."

Vaikuttaminen sijaishuollon markkinoihin

- "Sijaishuollon palveluntuottajien vrk-hinnan kehitystä tulisi sitoa lainsäädännöllisesti johonkin indeksiin tms. Hyvinvointialue ei nykyisellään pysty ennustamaan kustannuksia, kun korotukset ovat palveluntuottajien käsissä."
 - "Palveluntuottajat pyytävät herkästi lisärahoitusta lapsen hoitoisuuteen vedoten, vaikka ovat hinnoitelleet itsensä vaativan tason paikaksi."
- "Kilpailutukseen tarvitaan valtakunnallista säätelyä ja rakennetta sekä yhteneväisyyttä hyvinvointialueiden välillä, mitä hankintaan (palvelukuvaukset) ja millä perusteella. Yhteneväinen hankinta ja sopimusrakenne."
- "Tarvitaan valtakunnallista määrittelyä perustason, erityistason ja vaativan tason palveluille."

Häiriökysynnän suitsiminen lainsäädännön avulla

- "Terveystenhuollon vastuut tulisi kirjoittaa säädösteknisesti velvoittavaan muotoon."
- "Erikoissairaanhoidon ohjausta mielenterveyspalveluiden järjestämisessä tulee vahvistaa. Nykyisessä kansallisessa ohjauksessa ei ole lainkaan huomioitu lainsäädännön lähtökohtaa, että terveydenhuolto on ensisijainen palvelu suhteessa lastensuojeluun. Uusista sijoituksista voidaan saada nopeastikin 1-2 vuoden haitarilla säästöä lastensuojelun laitoshoidosta, jos nuorisopsykiatrian hoitomuotoja lisätään ja integraatiota lapsiperheiden palveluihin vahvistetaan."
- "Mikäli tulkittaisiin, että lainsäädännön kirjaukset eivät ole riittäviä ohjaamaan hv-alueita tai HUS:a lisäämään nuorisopsykiatrian palveluita, tulee tehdä tarpeelliset lainsäädäntömuutokset (vrt. esim terapiatakuu, jossa tehty varsin yksityiskohtaista sääntelyä ja ohjausta)."

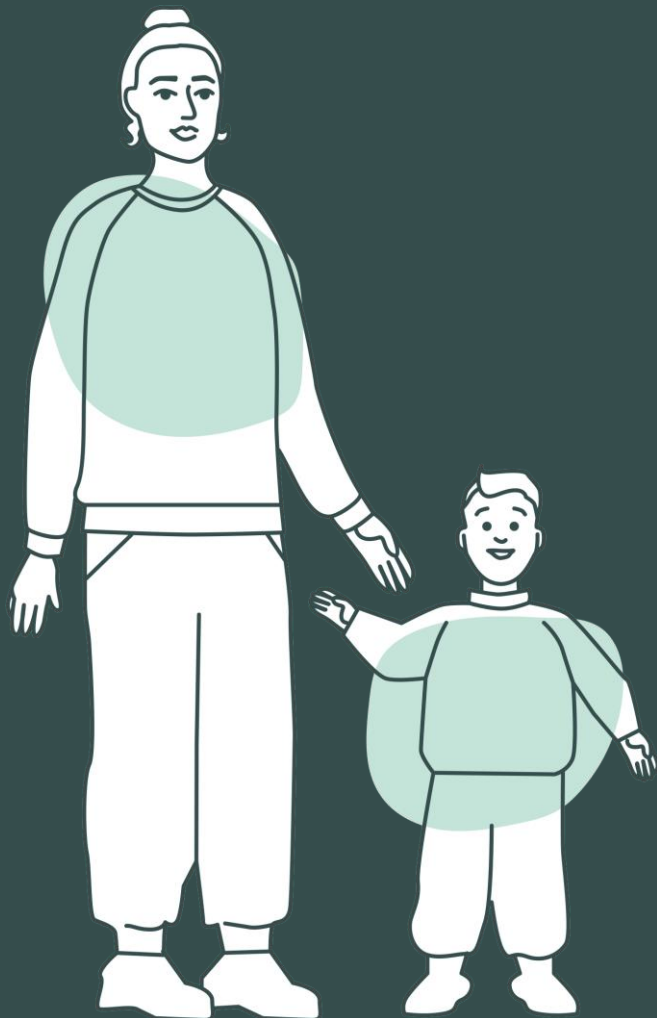
Perhehoidon vahvistaminen

- Perhehoitoa vahvistettava monin tavoin.
 - "Perhehoitopaikkojen valtakunnallinen rekisteri."
 - "Perhehoidon hoitopalkkioiden/kulukorvausten nostaminen, lapsimäärän sääntely suhteessa hoitoisuuteen ja maksuihin."
 - "Lainsäädäntö ei mahdollista lasta riittävästi turvaavia toimia, joilla lapsen kasvua ja kehitystä voitaisiin turvata ja sitä kautta sijoituksen tarkoitus ei pääse toteutumaan. Esimerkiksi kiinnipito perhehoidossa, puhelimen käyttö."
 - "Perhehoidon palkkioiden tason määrittely valtakunnallisesti sitovammaksi ja yhdenmukaiseksi. Kilpailu perhehoitajista yksityisten palvelutuottajien ja eri hyvinvointialueiden välillä on kasvanut. Yksityisten palvelutuottajien palkkioiden korotukset vaikuttavat suoraan hyvinvointialueen talouteen, koska hyvinvointialue viime kädessä rahoittaa palvelun."

Muita ehdotuksia kustannusten hillinnän näkökulmasta

- "Alaikäisten lasten ja nuorten **kuntoutukseen** tulee saada valtakunnallisesti yhteiset linjaukset."
- "**Alaikäisten päihdehoito** vaatii vahvempaa valtakunnallista linjausta."
- "Lastensuojelun avo/jälkihuollon **tukitoimien vastaanottaminen tulee säätää velvoittavaksi** tilanteessa, jossa lapsen on riski sijoitukseen kodin ulkopuolelle tai lapsi voitaisiin siirtää perhe/laitoshoidosta kotiin."
- "Lastensuojelulaissa tulisi tarkastella **erityisen huolenpidon määrittelyä ja järjestämistä**.
 - Ajallinen kesto, lapsen tarvitsema aika kuntoutuakseen olisi turvattava
- "**Hybridiyksikön käsitettä** tulisi avata ja lainsäädäntöä tulisi tarkastella ja muuttaa siltä osin, että lainsäädännöllisesti tunnistetaan sote-yksikkö, jossa on yhtä aikaa sekä terveydenhuollon hoito ja kuntoutus ja lastensuojelun suojelutehtävä."

HYVIL

Lastensuojelutunti

Lastensuojelun kiinnostavien kysymysten parissa Annika Korpela, Tapio Rätty, Sami Uotinen ja Aila Puustinen-Korhonen.

Hyvinvointialueyhtiö Hyvil Oy:n ja eduskunnan oikeusasiamiehen yhdessä toteuttama palvelu hyvinvointialueille lastensuojelun tueksi.